

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**Географічний факультет
Кафедра геодезії та картографії**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО**

для студентів

галузь знань **19 «Архітектура та будівництво»**
спеціальність **193 «Геодезія та землеустрій»**
освітній рівень **магістр**
освітня програма **«Землеустрій та кадастр»**
вид дисципліни **обов'язкова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2019/2020
Семестр	перший
Кількість кредитів ECTS	чотири
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: **Сюйва Ірина Сергіївна**, кандидат юридичних наук, асистент кафедри земельного та аграрного права

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2019

Розробники:

Носік Володимир Васильович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри земельного та аграрного права

Заєць Олена Іванівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри земельного і аграрного права

Сюйва Ірина Сергіївна, кандидат юридичних наук, асистент кафедри земельного та аграрного права

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри

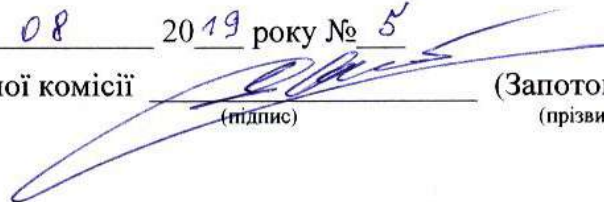
(Даценко Л.М.)
(прізвище та ініціали)

Протокол № 1 від «28» 08 2019 р.

Схвалено науково - методичною комісією географічного факультету

Протокол від «30» 08 2019 року № 5

Голова науково-методичної комісії

(Запотоцький С.П.)
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

1. Мета дисципліни

- набути теоретичні та практичні знання щодо об'єкту, предмету, системи та джерел земельного права України, поняття та видів прав на землю, гарантій їх реалізації та захисту, управління у цій сфері, правової охорони земель, юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства тощо.

- сприяти формуванню у студентів практичних навичок щодо самостійного розв'язання задач, пов'язаних з реалізацією норм земельного права.

2. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни:

1. *Знати*: основні положення Конституції України, Земельного кодексу України та інших кодифікованих актів, законів та підзаконних нормативних актів, які можуть бути застосовані до регулювання земельних правовідносин, управління у галузі використання, відтворення та охорони земель, відповідальності за порушення земельного законодавства тощо, практика їх застосування знати, теоретичні та доктринальні положення теорії земельного права.

2. *Вміти* правильно тлумачити та застосовувати положення нормативно-правових актів, вирішувати колізії норм, обґрунтовувати власну позицію з посиланням на нормативну базу, аналізувати судову практику правозастосування та робити висновки, самостійно вирішувати практичні ситуації.

3. **Анотація навчальної дисципліни.** При вивченні дисципліни розкриваються за принципом системного аналізу знання про землю як об'єкт правового регулювання, про земельне право як галузь права та науки, про джерела земельного права, про права на землю та обов'язки у земельному праві, гарантії їх реалізації, про управління та державне регулювання у цій сфері, правову охорону земель, юридичну відповідальність за земельні правопорушення, а також знання про правові режими земель різних категорій.

4. **Завдання дисципліни:** знати сучасне земельне право та земельне законодавство України; вміти застосовувати наявні знання з земельного права та законодавства; вміти аналізувати та оцінювати практичні ситуації та формулювати власні висновки в частині вирішення земельно-правових проблем; демонструвати здатність обґрунтовувати та відстоювати власну точку зору з земельно-правової проблематики; самостійно приймати і обґрунтовувати рішення щодо застосування правового регулювання земельних відносин з урахуванням досвіду розв'язання практичних ситуацій та аналізу наявної практики їх розв'язання.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3 комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності) 40% правильних відповідей	Відсоток у підсумкові й оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	<i>Знати основні поняття складових елементів системи земельного права як галузі права та науки, його сучасні проблеми, земельне законодавство України, його недоліки та шляхи їх вирішення.</i>	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота,</i>	<i>Доповідь; доповнення доповіді; експрес-опитування реферат; підсумкова контрольна робота, залік</i>	10%

1.2	Відтворювати теоретичні та практичні засади земельного права, а також зміст правових інститутів земельного права та законодавства України, його принципи та методи, історію розвитку, правові режими земель різних категорій тощо.	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Доповідь; доповнення доповіді; експрес-опитування реферат; підсумкова контрольна робота, залік	5%
1.3	Аналізувати проблеми правового регулювання земельних приватно-правових та публічно-правових відносин, способи їх вирішення, включаючи подолання земельно-правових колізій.	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Доповідь; доповнення доповіді; експрес-опитування реферат; підсумкова контрольна робота залік	5%
1.4	Критично осмислювати, системно аналізувати земельне законодавство України з метою застосування набутих знань під час вирішення практичних завдань та у майбутній професійній діяльності.	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Доповідь; доповнення доповіді; експрес-опитування реферат; підсумкова контрольна робота, залік	10%
1.5	Критично аналізувати судову практику у земельних справах з метою виявлення сучасних тенденцій у вирішенні земельних спорів.	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Доповідь; доповнення доповіді; експрес-опитування реферат; підсумкова контрольна робота	5%
2.1	Вміти розв'язувати практичні задачі, що вимагають застосування сучасних знань земельного права, формулювати відповідні висновки з посиланням на нормативні акти.	Семінарське заняття, самостійна робота	Доповідь; доповнення доповіді; експрес-опитування реферат; підсумкова контрольна робота	10%
2.2	Вміти визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти під час розв'язання практичних задач із земельного права.	Семінарське заняття, самостійна робота	Доповідь; доповнення доповіді; експрес-опитування реферат; підсумкова контрольна робота	10%
2.3	Розробляти проекти актів індивідуального характеру у сфері земельного права.	Семінарське заняття, самостійна робота	Доповідь; доповнення доповіді; експрес-опитування реферат; підсумкова контрольна робота	10%

2.4	Демонструвати навички реалізації та застосування земельного права та законодавства під час аналізу судової практики у земельних справах.	Семінарське заняття, самостійна робота	Доповідь; доповнення доповіді; експрес-опитування реферат; підсумкова контрольна робота	10%
3.1.	Знаходити та обґрунтовувати проблеми законодавчо-правового регулювання земельних відносин та необхідність його вдосконалення.	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Доповідь; доповнення доповіді; експрес-опитування реферат; підсумкова контрольна робота	10%
3.2.	Виробляти та демонструвати здатність обґрунтовувати та відстоювати власну точку зору щодо запропонованої земельно-правової колізії.	Семінарське заняття, самостійна робота	Доповідь; доповнення доповіді; експрес-опитування реферат; підсумкова контрольна робота	5%
3.3	Пропонувати конкретні варіанти вирішення земельно-правової проблеми виходячи із визначеного набору даних по певній правовій ситуації та актуальному чинному земельному законодавству України.	Семінарське заняття, самостійна робота	Доповідь; доповнення доповіді; експрес-опитування реферат; підсумкова контрольна робота	5%
4.1	Демонструвати обрані варіанти правової позиції за результатами вирішення земельно-правової проблеми як самостійно так і у команді.	Семінарське заняття, самостійна робота	Доповідь; доповнення доповіді; експрес-опитування реферат; підсумкова контрольна робота	5%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код) Програмні результати навчання (назва)	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2.	3.3	4.1
	ПРН 2	+	+		+		+		+				+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів

- семестрові форми оцінювання:

1. доповідь – від 3 до 5 балів;
2. доповнення доповіді – від 3 до 5 балів;
3. експрес-опитування – від 1 до 2 балів;
4. реферат – від 3 до 5 балів;
5. підсумкова контрольна робота – від 6 до 10 балів.

Мінімальний бал, який має бути отриманий студентом за відповідними формами оцінювання складає 36 бали. Максимальний бал, який може бути отриманий студентом за семестр складає 60 балів. Передбачені форми семестрового оцінювання сумарно не можуть перевищувати 60 балів.

- підсумкове оцінювання:

письмовий залік, що включає відповіді на питання.

	ЗМ1	ЗМ2	залік	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

Максимальна підсумкова оцінка за цю дисципліну може становити 100 балів. Студент може отримати на заліку максимально 40 балів, до яких додаються бали отримані студентом під час семінарських занять. Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за залік не може бути меншою 24 балів. У випадку коли студент на заліку набрав менше 24 балів, останні не додаються до семестрової оцінки (незалежно від кількості балів, отриманих під час семестру), у відомості в колонці «бали за залік» ставиться «0», а в колонку «результуюча оцінка» переноситься лише кількість балів, отриманих під час семестру.

7.2 Організація оцінювання:

Види поточного контролю обираються викладачем, який веде семінарські заняття, за погодженням з лектором та у відповідності з даною програмою. Видами поточного контролю можуть бути: доповідь, доповнення доповіді, експрес-опитування, реферат, підсумкова контрольна робота тощо.

При поточному контролі під час семінарських занять оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований студентом у відповіді, активність при обговоренні питань семінарського заняття, систематичність роботи на заняттях, результати виконання домашніх завдань.

Викладач, який проводить семінарські заняття, виставляє у визначений термін кількість набраних з поточного контролю балів і заносить їх у відповідні документи обліку успішності студентів. У випадку відсутності студента на семінарському занятті з поважних причин, він може відпрацювати пропущене заняття в поза аудиторний час (час консультацій викладача), шляхом усного опитування, підготовки реферату. За результатами відпрацювання пропущеного заняття з поважних причин викладачем нараховуються бали. За невідпрацьовані заняття бали не нараховуються.

Дисципліна викладається у першому семестрі і складається з ЗМ 1 (Загальна частина) та ЗМ 2 (Особлива частина). За 5 днів до початку залікової сесії викладач, який веде семінарські заняття, припиняє приймати відпрацювання.

Остаточна сума балів за семестр оголошується студентам на підсумковому занятті.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	Самостійна робота
Модуль 1				
ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА				
1	Тема 1. Земельне право у правовій системі України. Джерела земельного права України	2	2	5
2	Тема 2. Права на землю в Україні	2	2	5
3	Тема 3. Право власності на землю в Україні			10
4	Тема 4. Право на користування землею в Україні	2	2	5
5	Тема 5. Державне регулювання земельних відносин в Україні	2	2	10
6	Тема 6. Земельні торги в Україні	2	2	5
7	Тема 7. Правова охорона земель	2	2	5
8	Тема 8. Гарантії здійснення прав на землю. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства <i>Контрольна робота 1</i>	2	2	10
Модуль 2				
ОСОБЛИВА ЧАСТИНА				
9	Тема 9. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення	2	2	5
10	Тема 10. Правовий режим земель населених пунктів	2	2	5
11	Тема 11. Правовий режим земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення			5
12	Тема 12. Правовий режим землі як об'єкта навколишнього природного середовища <i>Контрольна робота 2</i>			12
	ВСЬОГО	18	18	82

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 18 год.

Семінари – 18 год.

Консультація – 2 год.

Самостійна робота - 82 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Земельне право України: Підручник. – За ред. Носіка В.В. – К.: ВПЦ «Київський університет». – 2008. – 511 с.
2. Мірошніченко А. М. Земельне право України: Підручник. – 3-тє видання, допов. і перероб. – К.: Алерта, 2013. – 512 с.
3. Мірошніченко А. М. Земельне право України: Навчальний посібник. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2007. – 432 с.

4. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків: Право, 2016. Т.16: Земельне та аграрне право, 2019. 696 с.

Додаткова:

1. Андрейцев В.І. Земельне право і законодавство суверенної України: актуальні проблеми практичної теорії. К.: Знання, 2005. 445 с.
2. Бусуйок Д.В. Управлінські та сервісні відносини в земельному праві України: монографія. – К.: Ніка-Центр, 2017. – 352 с.
3. Бусуйок Д.В. Правові засади медіації як альтернативного способу вирішення земельних конфліктів // Часопис Київського університету права. 2019. № 1. С. 201 – 204.
4. Ільницька Н.В. Оренда земель сільськогосподарського призначення: правові аспекти. Автореф. дис. ... к.ю.н. ... 12.00.06. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, 2001.
5. Заєць О.І. Правові аспекти земельної реформи в Україні. – Монографія. – К.: ВПЦ “Київський університет”. – 2006. - 185 с.
6. Заєць О. І. Набуття прав на землю за земельним законодавством України. //Бюлетень Міністерства Юстиції України. – 2005. - № 11. - С. 35-45.
7. Заєць О. І. Правосуб’єктність громадян у процесі приватизації земель: проблеми правового забезпечення. // Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. – 2003. - № 54. – С. 111-113.
8. Заєць О. І. Розвиток сучасної правничої думки про право власності на природні ресурси та комплекси в Україні. // Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. – 2005. - № 63. – С. 9-13.
9. Заєць О. Онтологічні та екологічні аспекти добросусідства за земельним законодавством України // Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. – 2012. - № 92. - С. 28-31.
10. Заєць Олена. Земельні права як об’єкт захисту. //Підприємництво, господарство і право. – 2019. - № 7. – С. 69-74.
11. Заєць О.І. Окремі особливості вирішення земельних спорів щодо приватизації землі. // Держава і право. – 2017. – Серія Юридичні науки. – Вип. 75, 77, 78.
12. Краснова М.В. Компенсація шкоди за екологічним законодавством України (теоретико-правові аспекти): монографія / М.В. Краснова. – К: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 439с.
13. Коваленко Т.О. Реалізація принципу законності у регулюванні земельних відносин в Україні: проблеми законодавчого забезпечення.– К.:Правова єдність,2017.– 672 с.
14. Коваленко Т. О. Прогалини в земельному праві України : поняття та сутність // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2010. – Вип. 85. – С. 54-59.
15. Коваленко Т. О. Роль правового звичаю в забезпеченні ефективності правового регулювання земельних відносин // Право України. – 2010. – № 2. – С. 135-142.
16. Коваленко Т. О. Систематизація як засіб підвищення ефективності правового регулювання земельних відносин в Україні // Юридична Україна. – 2011. – № 3. – С. 75-80.
17. Коваленко Т. О. Якість земельно-правової термінології як умова ефективності земельного законодавства України // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2010. – № 9. – С. 82-92.
18. Ковальчук Т. Г., Коваленко Т. О., Мірошніченко А. М. Проблеми ефективності правового забезпечення приватизації земель в Україні // Юридична Україна. – 2009. – № 2. – С. 63-68.

19. Кононов В.В. Правовий режим земель природно-захисних смуг в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.06 / В.В. Кононов; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2013. — 15 с.
20. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія / П.Ф. Кулинич; НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. — К.: Логос, 2011. — 688 с.
21. Кулинич П.Ф. Правові засади оренди землі в Україні // Юридичний вісник. - № 36 (272).- 2000.- 7-13 вересня. - 49-55 с.
22. Марусенко Р.І. Огляд практики Європейського Суду з прав людини в частині захисту прав на землю [Електронний ресурс] // Режим доступу https://www.academia.edu/38913255/Огляд_практики_Європейського_Суду_з_прав_людини_в_частині_захисту_прав_на_землю
23. Марусенко Р.І. Проблеми набуття права власності на землю за набувальною давністю // Журнал східноєвропейського права. – 2019. – No 60. // [Електронний ресурс]// Режим доступу http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2019/02/marusenko_60.pdf
24. Марченко С.І. Мораторій на відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення: новели законодавчого регулювання. Нотаріат для Вас. 2007. № 3. С. 15-18.
25. Марченко С.І. Принцип пріоритетності використання земель сільськогосподарського призначення для сільськогосподарського виробництва в аграрному праві. Сучасні тенденції та перспективи розвитку аграрного, земельного та екологічного права : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (22-23 травня 2015 р.), присвяченої 90-річчю від народження академіка В.З. Янчука / за ред. проф. В.М. Єрмоленка. К. : Видавничий центр НУБіП України, 2015. Стор. 151-154.
26. Мірошніченко А.М. Оренда землі в Україні: історико-правовий аналіз // Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. Випуск 39. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2000. – С. 50-55.
27. Мірошніченко А.М., Марусенко Р.І. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. – К.: Правова єдність, 2009. - 496 с.
28. Мірошніченко А.М. Обрання належного способу захисту прав на земельні ділянки / А.М. Мірошніченко – Адвокат. – 2011. - № 1 (124). – С. 26-31.
29. Мірошніченко А.М. Земельні ділянки: віндикація, реституція, кондикція, визнання прав (співвідношення та деякі проблемні питання) / А.М. Мірошніченко, Ю.Ю. Попов, А.І. Ріпенко // Часопис Академії адвокатури. – 2012. - №3. – С.1-24.
30. Мірошніченко А.М. Нормування як засіб правового регулювання земельних відносин. – Дис. ... к.ю.н. ... 12.00.06. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2004. – 206 с
31. Мірошніченко А.М. Проблемні правові питання поділу земель на категорії // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2005. - №12 (50). – С. 42-51.
32. Мірошніченко А.М. Колізії в правовому регулюванні земельних відносин в Україні: Монографія. - К.: Алерта: КНТ: ЦУЛ, 2009. - 268 с.
33. Мягкоход Ю.В. Способи захисту земельних прав. Дис. ... к.ю.н. – 12.00.06. – К.: Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. – 2014. – 195с.
34. Носік В.В. Проблеми здійснення права власності на землю Українського народу. – Дис. ... д. ю. н. ... 12.00.06. – К., Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2006. – 354 с.
35. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: Монографія. Юрінком Інтер, 2006. 544 с.
36. Правдюк В.М. Поділ земель за цільовим призначенням за законодавством України: монографія / В.М. Правдюк. — К.: Алерта, 2018. — 204 с.

37. Саркісова Т.Б. Земельне правопорушення як підстава юридичної відповідальності: автореф. дис. ... к.ю.н. 12.00.06/ Саркісова Тамара Борисівна, Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2012. – 17 с.
38. Суйва І.С. Правове регулювання використання земель фермерськими господарствами в Україні // Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2013. Вип. 21. Ч. 2. Т. 2. С. 106–109.
39. Tretiak T. The Legal Issues of Appropriate Assessment Procedure for the Proposed Activities, Installations, Plans and Programmes for the Types of Activities that Have or are Likely to Have Adverse Impact on the Emerald Sites // Przegląd Prawa Administracyjnego. – 2018. – Issue 1. – P. 27-40.
40. Третяк Т.О. Правила добросусідства, закріплені у підзаконних нормативно-правових актах органів виконавчої влади // Науковий журнал «Sciences of Europe». –2019. – № 41. – Vol. 2. – P. 50–66.
41. Третяк Т.О. Обов'язок забезпечення належного рівня дбайливості та обачності як критерій прийнятності впливу на сусідню земельну ділянку // Науковий журнал «Sciences of Europe». –2019. – № 40. – Vol. 3. – P. 56–64.
42. Харитоновна Т. Оформлення речових прав на земельну ділянку, відмінних від права власності // Юридичний вісник, 2013. - №2. – С 49-54